

Στερεότυπα φύλου – Ταυτότητα φύλου

Εύη Μακρή-Μπότσαρη

Ορισμοί

Ταυτότητα φύλου: η αντίληψη που έχει το άτομο ως μέλος του ανδρικού ή γυναικείου φύλου, η ταυτότητα του φύλου βασίζεται:

- ❖ Στα ανατομικά χαρακτηριστικά του φύλου
- ❖ Στα κοινωνικά χαρακτηριστικά, τα οποία αποδίδονται σε άντρες και γυναίκες από το εκάστοτε κοινωνικό περιβάλλον (Δεληγιάννη, 2002-2003).
- ❖ **Στερεότυπα φύλου:** είναι κοινωνικές αντιλήψεις σύμφωνα με τις οποίες ορισμένα προτερήματα, μειονεκτήματα, μορφές συμπεριφοράς:
- ❖ Αποδίδονται στα άτομα ανάλογα με το αν αυτά τα τελευταία είναι άνδρες ή γυναίκες, αγνοώντας ή παραβλέποντας τις ατομικές τους διαφορές και ιδιαιτερότητες (Δεληγιάννη, 2003·Μαραγκουδάκη, 2000).

Χαρακτηριστικά των στερεότυπων:

- ❑ Το αντρικό στερεότυπο εμπεριέχει χαρακτηριστικά προσωπικότητας όπως:
 - Επιθετικότητα
 - ❑ Ανταγωνιστικότητα και Ανεξαρτησία
 - ❑ Αποφασιστικότητα και Τόλμη
 - ❑ Ψυχραιμία και Γενναιότητα
 - ❑ Εξυπνάδα και Εφευρετικότητα
-
- ❖ Το γυναικείο στερεότυπο παραπέμπει σε χαρακτηριστικά:
 - Παθητικότητα και Υποχωρητικότητα
 - Εξάρτηση και Στοργικότητα
 - Δειλία, ευγένεια και φιλαρέσκεια.

Οι ρόλοι των δύο φύλων

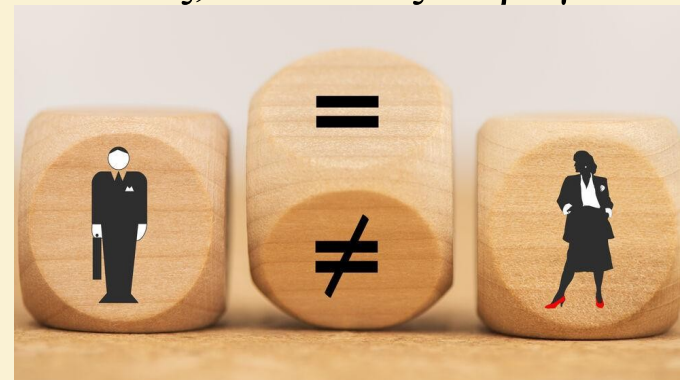
Οι ρόλοι των δύο φύλων δεν προέκυψαν αυθαίρετα αλλά δημιουργήθηκαν και στηρίχθηκαν πάνω στη θέση που κατείχαν τα δύο φύλα- αρσενικό και θηλυκό από την αρχαιότητα έως και σήμερα.

- Η θέση των δύο φύλων καθόρισε και τους ρόλους που διαδραμάτιζαν τα άτομα σε κάθε κοινωνία. Η θέση των δύο φύλων από την εμφάνιση ανθρώπου και μετά έχει υποστεί αρκετές αλλαγές μέχρι να φτάσει στη σημερινή πραγματικότητα
- Ακόμα και στη σημερινή εποχή οι Ευρωπαϊές και Αμερικανίδες γυναίκες τόσο οικονομικά όσο και θεσμικά βρίσκονται σαφώς σε πλεονεκτικότερη θέση από τις γυναίκες στην Ινδία, το Ισραήλ ή την Τουρκία.
- Αυτό είναι ένα άλλο ακόμα στοιχείο της άνισης μεταχείρισης των γυναικών.

Στερεότυπα φύλου και επαγγέλματα

- Μια άμεση συνέπεια των στερεοτύπων που αποδίδονται στα δύο φύλα, αφορά στο διαχωρισμό των επαγγελμάτων και των θέσεων εργασίας με βάση το φύλο.
- Μετά το κίνημα του κοινωνικού δομισμού το "φύλο" ορίζεται ως κοινωνική κατασκευή και όχι ως αποκλειστικά βιολογικό δεδομένο (Κεραμυδά 2010).
- Για τους άνδρες έχει δημιουργηθεί ένα κοινωνικά κατασκευασμένο κοινωνικό φύλο, στο οποίο αποδίδονται χαρακτηριστικά που δεν είναι βιολογικά δεδομένα, αλλά αποτελούν κοινωνικές κατασκευές, οι οποίες παράγονται και αναπαράγονται στις κοινωνικές σχέσεις.

Στερεότυπα φύλου και επαγγέλματα

- Σε αρκετές περιπτώσεις και σήμερα η ανδρική ταυτότητα συνδέεται με ρόλους εκτελεστικούς, όπως είναι εκείνος του τροφοδότη της οικογένειας.
- Η γυναικεία ταυτότητα είναι περισσότερο εκφραστική και συνδεδεμένη με συμπεριφορές παθητικές και με χαρακτηριστικά όπως:
 - Η ευγένεια και η πραότητα
 - Η προετοιμασία για ανάληψη διακριτών επαγγελματικών ρόλων και
 - Η φροντίδα των άλλων.
 - Η δόμηση μιας ταυτότητας με αυτά τα χαρακτηριστικά κρατά τις γυναίκες μακριά από την παραγωγή της γνώσης και την τεχνολογία.

Στερεότυπα φύλου και επαγγέλματα

- Στη σημερινή εποχή οι γυναίκες καταλαμβάνουν και θέσεις στην αγορά εργασίας που παραδοσιακά κατείχαν οι άντρες.
- Πολλές γυναίκες έχουν εισχωρήσει σε επαγγέλματα που θεωρούνταν παλαιότερα ως αντρικά όπως :
 - Του γιατρού
 - Του δικηγόρου
 - Του μηχανικού
 - Του αρχιτέκτονα
 - Του πολιτικού.
- Συνηθέστερα όμως καταλαμβάνουν ιεραρχικά κατώτερες θέσεις από τους άντρες.

Διαφορές φύλου ως προς την επαγγελματική κατεύθυνση

Παραδείγματα

Οι γυναίκες γιατροί ειδικεύονται περισσότερο ως παιδίατροι, μικροβιολόγοι ή ψυχίατροι παρά ως:

- Χειρουργοί, καρδιολόγοι, ακτινολόγοι ,μαιευτήρες.

Οι γυναίκες δικηγόροι πιο συχνά γίνονται:

- Συμβολαιογράφοι ή αναλαμβάνουν υποθέσεις διαζυγίων και σπανιότερα γίνονται ποινικολόγοι ή δικαστικοί.

Οι γυναίκες μηχανικοί ή αρχιτέκτονες συνήθως:

- Αναλαμβάνουν κυρίως την εκπόνηση σχεδίων για κατοικίες παρά την ανάληψη μεγάλα έργα, γέφυρες ή εργοστάσια.

Στερεότυπα και ταυτότητα φύλου: Ο ρόλος της οικογένειας

- Κατά τη νηπιακή ηλικία παρουσιάζεται ο διαχωρισμός των φύλων. Παρατηρείται ότι τα παιδιά παίζουν σε ομάδες συνομηλίκων σχεδόν αποκλειστικά με αυτά του ίδιου φύλου.

Στην προσχολική και σχολική ηλικία η συμπεριφορά των γονέων προς τα αγόρια και τα κορίτσια διαφοροποιείται περισσότερο.

- Σε θέματα επίδοσης οι γονείς απαιτούν υψηλότερες επιδόσεις στο γνωστικό τομέα και εκτέλεση έργων από τα αγόρια, σε σχέση με τα κορίτσια.
- Στα αγόρια δίνουν περισσότερες ελευθερίες ώστε να γίνονται πιο αυτόνομα και τους επιτρέπουν, χωρίς επίβλεψη, να απομακρύνονται περισσότερο χωρίς την επίβλεψη τους.

Η εφηβεία

- Η διαμόρφωση του ρόλου του φίλου στην εφηβεία θεωρείται ιδιαίτερα κρίσιμη για την ανάπτυξη των ενδιαφερόντων και των κινήτρων του ατόμου .

- **Οι γονείς:**
- Πιέζουν τα παιδιά τους να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις του ρόλου του φύλου τους.
- Επηρεάζουν τη διαμόρφωση των εργασιακών αξιών των παιδιών, καθώς και την ανάπτυξη της επαγγελματικής τους ταυτότητας.

Ερώτημα

- Τα ΜΜΕ ενισχύουν τα στερεότυπα φύλου και με ποιόν τρόπο;

Στερεότυπα φύλου-ταυτότητα φύλου και διαμόρφωσης της ταυτότητας στην εφηβεία

- Η διαμόρφωσης της ταυτότητας αποτελεί ένα από τους βασικότερους αναπτυξιακούς στόχους της εφηβείας.
- Ο έφηβος **πρέπει** να αναπτύξει μια σαφή ιδέα για το ρόλο που θα διαδραματίσει μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον, στο οποίο ανήκει.
- **Οφείλει** να διαμορφώσει μια φιλοσοφία ζωής σχετικά με το επάγγελμα που θα ακολουθήσει, τις θρησκευτικές ή πολιτικές ιδεολογίες που θα υιοθετήσει
- Την επιλογή συντρόφου, την οικογένεια, τη φίλια, **την ταυτότητα του φύλου**, την ψυχαγωγία και παράλληλα να δεσμευθεί σε ένα πρόγραμμα δράσης για την υλοποίησή τους.
- **Πριν από τη δέσμευση** θα πρέπει να διερευνήσει όλες τις προτεινόμενες επιλογές που του παρέχονται και να κάνει συνειδητά την επιλογή του για καθένα από τα σημαντικά θέματα ζωής του(Μακρή-Μπότσαρη,2009)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Burman, E. (2011). Ο σφετερισμός των φωνών των γυναικών: Η ψυχολογική πολιτική της θηλυκοποίησης. Στο Ν. Μποζατζής, & Θ. Δραγώνα (Επιμ.), *Κοινωνική Ψυχολογία: Η στροφή στο λόγο* (σσ. 259-290). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Segal, L. (2010) Genders: deconstructed, reconstructed, still on the move. In M. Wetherell, & C. Talpade Mohanty (Eds.), *The Sage handbook of identities* (pp. 321-338). London: Sage.
-
- Wetherell, M. (2010). The field of identity studies. In M. Wetherell, & C. T. Mohanty (Eds.), *The Sage Handbook of Identities* (pp. 3-27). London: Sage.
-